

“Na Mata i Jiova”: Na Rai nei Vuravura Vakaivolatabu

YAKAVI NI SIGA TABU

Vulica Na Vuli Ni Macawa Oqo: *Vakaibalebale 15:3; Jope 12:7–10; Efeso 6:12; Vakatakila 20:5, 6; Joni 1:1–14; Marika 12:29–31.*

Wiligusu: : “**Sa tiko na mata iJiova ena veiyasana kecega, ka sa vakarai ira tiko na ca kei na vinaka**” (*Vakaibalebale 15:3*).

Ko Czeslaw Milosz e dua na dauvola serekali mai Poladi e a vola e dua na serekali qai tekivutaka na nona volavola ena nona vakayatuyatutaka nai rairai ni manumanu, na ravete e vosa, kei na vuqa tale na ka me vakataki ira na manumanu dina. Qai kaya, mevaka na ka e dauraitayaloyalotaka na noda vakanananu ni cakava ko vuravura, kei na ka dina e tu me baleti vuravura, sa qai laki tinia na serekali ena nona vola ena nona kaya, “vakasamataka mada oqo, qai sautanini.”

Ena rairai sega ni vosa daumaka na “sautanini” ia na ka dina oya ni vuqa na ka e vakananuma tu na tamata me baleta na vuravura ena rawa ni cala kece. Dua na kena vakaraitaki oqo, voleka ni 2,000 na yabaki, era lewe vuqa na tamata vuku ena vuravura oqo era nanuma tu ni vuravura oqo e dabe dei koto e loma donu ni univesi. Ena gauna oqo era sa nanuma na tamata vuku ni basika mai na tamata ena dua ga na ka bula somidi lailai.

Me vaka ni da tamata, eda sega ni raica na vuravura ena kenai rairai dodonu, eda raica tu ga rai e uqeti keda meda vakadewataka kina na noda kila na vuravura e tu vakavolivoliti keda. Na rai vakaoya e vakatokai na rai vakavuravura, ka sa rui ka bibi kina na noda vakatavulici ira na itabagone ka vakakina ko ira na qase enai soqosoqo lotu me baleta na rai vakaivolatabu.

**Vulica na lesoni ni macawa qo mo vakarau ki na Siga Tabu ni Okotova 24.*

Na Mata i Jiova

E kaya e dua na porofesa ni Oxford university ni oikeda, na vuravura kei na veika era tu vakavolivoliti keda era sega ni ka dina. Ia, eda bulibuli ni dua na mona livaliva kaukauwa. Mavaka ni oya e dua na vakanananu talei, e vakavurea e dua na taro bibi: Na cava na ka dina?

E tiko e rua nai sau ni taro rabailevu ka rawa ni dina, ke mani dina sara mada ga e ka dina. Nai matai oya ni univesi kei na veika e tu kina, ka okati kina oikeda eda bula tu ga vakataki keda. E sega ni dua e a bulia, e sega ni dua e a vakacokotaka, era a tu ga eke. E sega na kalou, e sega na ka vakalou. Na ka dina e vakavotukana, e a tubu ga vakataki koya. E dua a kaya, ena 2,500 na yabaki sa oti (e sega ni vakanananu vou oqo), e a tiko ga na “ka somidi lalai kei na vanua lala.”

Na rai tale ka dua, ni tiko eso na ka bula vakalomalagi e a bulia na univesi. Oya e rairai dodonu, ka dina, ka vakaibalebale, mai na vakanananu ni univesi a tubu ga ka sega na kenai vakamacala. Na vakananau oqo e umani vata kina na vuravura oqo, na vuravura ni veika somidi lalai ka lala tu, ia e sega ga ni yalani kina. E dusia na ka dina ka rabailevu, titobu, ka vuqa na kenai rairai e raici e na rai ni tawa vakabauta ka sa daurogoci tu vakawasoma ena gauna oqo.

Na cava era kaya na veitikina oqo me baleta na vakanananu ka kau cake mai ena lesoni ni kua? Same 53:1, Vakaibalebale 15:3, Joni 3:16, Aisea 45:21, Luke 1:26–35.

Na uto ni dua na Vuli Vakalotu sai koya na ka dina, e sega ni baleta walega na Kalou, ia e mataqali Kalou vakacava o koya. Na Kalou daucaaka mana, e dina ga ni dauvakayagataka na lawa ni veika bula, ia e sega ni vesuki ena veilawa vaka-oya baleta ni rawa vei koya me rai baleta na veilawa oqo ke sa lomana (mevaka nai tekitekivu nei Jisu). Na kena vakatavulici na rai oqo e yaga vakalevu ena noda gauna baleta ni sa rui levu na vuku vakavuravura era kaya ni tokoni ira tiko na veika e vakadikevi vakavuku.

Vakasamataka na qiqo kei na vakaiyalayala ga ni rai ni tawa vakabauta e vuravura ni vakatauvatani vata kei na rai vakaivolatabu, o koya e tara na vuravura ia e sega ga ni yalani kina. Ka cava na vuna e laki yaco kina e muri na rai vakaivolatabu nei vuravura, me rui vakaibalebale ka yavutaki vakamatau ni vakatauvatani kei na veisaqasaqa ni tamata e sega ni kila na Kalou?

Na Vakataro nei Leibniz

Ena vica na yabaki sa oti a taroga kina ko Gottfried Wilhelm Leibniz e dua na vuku ka dauvolaivola mai Jamani e dua na taro e vakabauti ni vakavure vakasama sara vakalevu, oya: “Na cava na vuna e tiko kina e dua na ka me isosomi ni sega na ka?”

E sauma vakacava na veitikina oqo na vakataro nei Leibniz? Vakatekivu 1:1; Joni 1:1–4; Lako Yani 20:8–11; Vakatakila 14:6, 7; Jope 12:7–10.

E rui talei na nanuma me baleta na bula ni Kalou enai Vola Tabu. E sega ni tekivutaki na Vakatekivu 1: 1 ena vuqa na ile e vakaibalebale me baleta na bula ni Kalou. E vakanananu ga ni Nona bula (raica na Lako Yani 3:13, 14), mai nai tekitekivu oya, na Kalou na Dauveibuli, nai Vola Tabu kei na veidina kece era vakamacalataki tu ena kena draunivola. Na ivakavuvuli me baleta na veibuli e yavu talega ni Vuli Vakalotu. Na veika kece eda vakabauta na tamata lotu Vakarisito, e dabe koto ena ivakavuvuli ni ono na siga ni veibuli. E sega ni tekivutaki nai Vola Tabu ena itukutuku ni veivakameautaki, se baleta nai vunau, se kauveilatai, se tucake tale mai na mate, se me baleta na Lesu Vakaru mai.

E sega, nai Vola Tabu e tekivutaki enai tukutuku me baleti Koya na Kalou ni o Koya na Dauveibuli, baleta ni na sega ni vakaibalebale na veivakavuvuli tale eso ke sega ni kilai taumada na dina me baleti Koya na Kalou ka a buli keda.

Ena vuku ni ka oya, sa dodonu kina me na vakabibitaka na bibi ni vakavuvuli me baleta na veibuli na rai vakaivolatabu me baleti vuravura. E rui bibi oqo baleta ni vakavuvuli oqo sa valuti sara tikoga mai na veika vakavuli ka vakatokai na Evolution—oya ni tekivu na bula ni tamata ena bilioni na yabaki mai na dua na ka somidi—ka sa laki vakatanitaka na vakabauta vakaivolatabu vei ira na lewe vuqa. E dua dina na ka dredre me vakasamataki rawa na kena basika mai e dua nai vakavuvuli ka veisaqasaqa sara kei nai Vola Tabu, kei na vakabauta ni Lotu Vakarisito. Sai koya oya na vuna e rui ca vakalevu sara kina na kena tovolei me vakaduavatataki na vakanananu me baleta na “evolution” kei na ivakavuvuli vakaivolatabu me baleta na veibuli. E na dredre me yaco sa sasaga oya, de na qai vakasewasewani kina na iVola Tabu kei na vakabauta ni Lotu Vakarisito.

E sureti keda tiko na Kalou meda vakayagataka e dua naika vitu ni noda bula, ena veimacawa, meda vakananuma kina na siga e ono ni veibuli, e dua na ka e kerea ka sega tale ni dua nai vakavuvuli. Na cava ena dodonu me kaya ki veikeda me baleta na bibi ni vakavuvuli oqo ena noda raici vuravura na tamata Lotu Vakarisito?

Na Rai Vakaivolatabu nei Vuravura

E sega ni dua veikeda e raici vuravura ka sega ni vakanabi ena dua na yasana. E dua na kena vakaraitaki oqo, ni raica na drodrolagi e dua na tamata e sega ni kila na Kalou, e raica ga mevaka e dua na ka sa dauyaco vakawasoma. E sega tu ni vakaibalebale vei koya. Ia, ki vua e dua e rai tiko mai ena rai vakaivolatabu, ena raica ni rau veiwaki tiko na wai kei na rarama, ka raica talega kina nai vakadei ni vosa ni yalayala ni Kalou ni na sega ni vakarusai vuravura tale ena wai (Vakatekivu 9:13–16). “Sa rui cecere na ivalavala ni Kalou kei na Nona yalololoma vei ira na Nona tamata ivalavala ca, ena Nona biuta na drodrolagi ena veio mei vakaraitaki ni Nona veiyalayalati vua na tamata. . . Sa Nonai naki na Kalou mera na dautaroga tiko na gone ena veitabagauna na ibalebale ni yaloyalo totoka ka roboti lomalagi tu oya, ka sa dodonu vei ira na itubutubu mera na dautalanoataka tiko vei ira na luvudra nai talanoa me baleta na waluvu, kei na Nona biuta tu e lomalagi na Kalou nai vakadei ni na sega tale ni luvuci na vuravura ena wai.”—Ellen G. White, *Patriarchs and Prophets*, p. 106.

Sa dodonu mera kila na lewe ni Lotu ni Kavitu ni Lesu Vakaruva mai, ni se yavu tikoga ni noda vakabauta na veika e volai tu enai Vola Tabu. Ena vakatakila na yaloyalo kei vuravura, nai lati meda raica ka kilai vuravura kina, ni rawa ni vanua rerevaki ka dredre. Nai Vola Tabu e bulia e dua na yavu me rawa ni vukei keda meda kila na ka dina me baleti keda ka vuqa na gauna sa daukauta mai na veilecayaki.

Na dina cava era kune ena veitikina oqo ka na rawa ni vukei keda meda kila na dina ni noda basika mai? Efeso 6:12; Marika 13:7; Roma 5:8; Roma 8:28; Dauvunau 9:5; Vakatakila 20:5, 6.

Oi keda na Lotu ni Kavitu, sa dodonu meda na dautalairawarawa vakaoti ki nai vakavuvuli vakaivolatabu, ni sai koya oqo na vanua e vakatakilai kina na dina ni Kalou ki na kawa tamata, ka vakamacalataka e vuqa sara na ka me baleta na vuravura eda sega tu beka ni kila. Ena vuku ni ka oya, na vuli Vakalotu sa dodonu me yavutaki ka vakadeitaki ena Vosa ni Kalou, ka biu tani na veivakavuvuli kece e sega ni duavata kina.

Na cava eso nai vakavuvuli vakaivolatabu ka veisaqasaqa kei na so na vakabauta eda tara tu na tamata? Na cava e vakatavulica veikeda na duidui oqo me baleta na bibi ni noda tatakube vakaukauwa kin a Vosa ni Kalou?

Vakarokoroko ki Vua nai Vakabula

Mevaka ga na kena bibi ki na noda vakabauta nai vakavuvuli me baleta na veibuli, nai vakavuvuli oya ena sega ni tu vakataki koya ga, vakaupasivi ena Veiyalayalati Vou. Sa dauvakavuqa e dausala vata mai kei na so tale nai vakavuvuli, mevaka nai vakavuvuli ni veivakabulai. Baleta ena vuravura sa bale tu ki na ivalavala ca kei na mate, na ivakavuvuli me baleta na veibuli e se sega ni rauti koya. Eda bula, eda sasaga vagumatua, eda rarawa, oti sa qai cava? Eda sa qai mate, sega saraga na kena duidui kei na dua na manumanu e mate tu ena yasa ni gaunisala. Ena vakacava sara mada na kena bibi oya?

Ena vuku ni ka oya, mevaka ga na bibi ni noda raici vuravura, sa tiko talega veikeda na ivakavuvuli ni veivakabulai, ka sa kenai balebale oya, na noda sa ciqomi Jisu Karisito kei na Nona lauvako kei na tucake tale mai na mate me uto ni veika kece eda vakabauta.

Wilika na Joni 1:1–14. Na cava e tukuna tiko na tikina oqo me baleti Jisu kei na cava sa cakava ki veikeda?

Raica talega na itukutuku ni matai ni agilosu: “Ia ka’u a raica e dua tani tale na agilosu sa vuka ena maliwa kei lomalagi kei vuravura, a sat aura nai tukutuku e sega ni oti rawa me vunautaka vei ira era sa tiko e vuravura—vei ira na veimatanitu, veimataqali. Duivosavosa, kei ira na tamata—ka sa kaya ena domo levu, ‘Dou rerevaka na Kalou ka vakarokoroko vei Koya ni sa yaco na gauna me lewa, ia dou vakarokoroko vei Koya ka a buli lomalagi kei vuravura, na wasawasa kei na veivurevure ni wai” (Vakatakila 14:6, 7). Raica na itukutuku e sega ni oti rawa e semati vakadodonu ki Vua na Kalou na Dauveibuli. Ena gauna ga eda sa vakila kina ni o Koya ga na Kalou ka a buli keda, ka sai Koya talega na Kalou, a mai colata na totogi ni noda ivalavala ca—eda sa kacivi kina meda vakarokoroko ki Vua. Na cava tale eda na rawa ni cakava ni da sa kila na Kalou levu oqo?

Ena vuku ni ka oqo, ko Karisito kei na Nona lauvako ki na kauveilatai sa na dodonu me vakaliuci ka me uto tiko ni veika kece eda na vakatavuvulitaka—nai vakavuvuli ena dodonu me okati talega kina na Lesu Vakaruva mai, baleta nai matai ni Nona lako mai ko Jisu e sega soti ni levu na ka vinaka e mai cakava ki veikeda mevaka nai karua, dina oya? Sa na rawa ni veibataki mai na Vosa ni Kalou, ni matai kei nai karua ni lako mai nei Jisu e rua nai wasewase ni dua ga na ka a caka—oya na gaunisala ki na bula tawa mudu.

Toka vakadua ena vakanananu, ka tukuna tiko na Joni 1, ni o Koya a cakava n aka kecega (Joni 1:3) sai Koya a mai mate ena kauveilatai me baleti keda. Na cava e dodonu me tiki kina ni bula na vakarokoroko?

Nai Vunau ni Kalou

Ena vica na yabaki sa oti a veivosakitaki tiko kina ena matanitu ko Faranise na kena vakawabokotaki nai totogi mate. Era a veitaratara sara ko ira era sa tokona na kena vakawabokotaki nai totogi mate kei Michel Foucault, e dua na dauvolaivola ka kerei koya me vola na nodra gagadre. Na ka sa qai cakava na turaga oqo oya, ena nona vola, sega walega ni bokoci na itotogi mate, ia me vakawabokotaki vakadua na lawa e vale ni veivesu ka mera sa sereki kece na kaivesu.

Na cava na vuna? Baleta vei Michel Foucault, na lawa kece me vinaka kina na tamata e bulia ga na tamata, me rawa kina vei ira era veiliutaki mera na dauvakatulewataki ira tiko kina na lewe vuqa. Sai koya oya na vuna e sega kina ni dodonu na vakatulewa oya.

Sa na rui sivia tale beka na ka e gadreva, na ka ga e gadrevi eke oya na kena vakatulewataki vakamatau na iwali ni leqa. Na mataqali vakatulewa ka a vakatulewa kina ko Mosese vei ira na Isireli ena loma ni udolu na yabaki sa oti ena nona a kaya; “Kemuni na sega ni cakava me vaka na ka kecega eda sa cakava eke ena siga oqo—me sa cakava na tamata yadua na ka sa vinaka vua” (Vakarua 12:8; raica talega na Dauveilewai 17:6; Vakaibalebale 12:15).

Ia, kevaka eda na sega ni cakava na veika dodonu sa tu e matada—eda sa sega ni yalododonu, savasava, eda na cakava wale tu ga na ka ena dela ni ka eda nanuma—eda na qai kila vakacava na ka e dodonu meda cakava? Kenai sau, na Kalou a buli keda e solia talega veikeda na lawa meda bulataka. Ena sega beka ni dodonu ena ka eda raica, ia Vua na Kalou e dodonu.

Na cava e dusia vei keda na vei tikina oqo me baleta na noda i tovo ni bula? Vakarua 6:5, Marika 12:29–31, Vakatakila. 14:12.

Kevaka eda na cakava me uto ni noda raici vuravura na Lotu Vakarisiko na veivakabulai, sa na dodonu me na ka bibi talega veikeda na ivunau ni Kalou, sai koya na iVunau e Tini. Se da na vakabulai mai na cava kevaka e sega nai valavala ca, ni sai koya oya na talaidredre ki nai vunau (Roma 3:20)? Ena sega ni vakaibalebale na kosipeli kevaka e sega nai vunau ni Kalou, sai koya oya na vuna e se vauci keda tikoga kina nai vunau, dina ga ni sega ni vakabulai keda. (Sai koya oya na vuna eda gadreva kina na kosipeli).

Ena vuku ni ka oya, sa na dodonu kina ena tabana ni vuli ni Lotu ni Kavitu ni Lesu Vakarua mai me na vakabibitaka tiko na ka e vakatoka ko Ellen White “na tawa mudu ni vunau” (The Great Controversy, p. 63), okati kina na Siga Tabu. Kevaka ena veivuke na vuli vakalotu me vakalesuya tale veikeda na veiucui kei Koya na Kalou ena bula oqo, sa dodonu me laveti cake tiko nai vunau ni Kalou, me na vakatakila veikeda na veika e dodonu ena mata ni Kalou, ka kenai vakaraitaki ko Karisiko.

Kuri ni Vakasama: “Nai naki ni vuli Vakalotu oya me vakasukai lesu tale na tamata me uci Koya na Kalou.”—Ellen G. White, *Patriarchs and Prophets*, p. 595. Ni sa tiko na vakanananu oqo ena vakasama, sa na qai rawa nida raica na vuna e dodonu me vaqacacotaki kina na rai ni Lotu Vakarisito me baleti vuravura ena vuli vakalotu. Eda na rawa ni vuli na tamata, ka yacova sara na vuli torocake, ena vakanananu kei nai valavala e veibasai kei na veiyavu vakaiivolatabu. Sai koya oya na vuna, ena dodonu kina ena Lotu ni Kavitu me yavutaka na nona ivakarau ni vuli ena rai ni Lotu Vakarisito me baleti vuravura. Sa kenai balebale ni veitaba ni vuli kece, vakadidike, tukutuku ni veigauna, tovo vakavanua, veika ni bula vakayalo, kei na vuqa tale ena dodonu mera vakatavulici ena mataqali rai vaka-koya, ka sega ena veika e veisaqasaqa vata kaya. Mevaka, e sega ni dua na ka e vakatokai na rai vakadodonu; na bula kece, ka dina kece, kevaka era raici ena katuba ni rai ni lotu Vakarisito ena matata ka vakaiivakarau. Oya na vuna sa rui ka bibi kina na kena yavutaki na vuli kece ena Lotu ni Kavitu ena rai vakaiivolatabu.

Taro ni Veiwasei:

1. Nai vakaraitaki cava ena veitabagauna ko bau nanuma ni rui veivakacacani dina na ivalavala ni veivakatavulici? Ena vanua cava soti oya, na cava era vakatavulici kina na gonevuli, ka cava eda na rawa ni vulica mai kina? Ena rawa vakacava nida taqomaka nai vakarau ni vuli mai nai veirawai ni veivakacacani?
2. Ena macawa oqo, raica mada eso na tikina bibi me baleta na rai ni tamata Lotu Vakarisito me baleti vuravura: na bula ni Kalou, na veibuli, nai Vola Tabu, na gaunisala ni veivakabulai, kei nai vunau ni Kalou. Na cava tale eso na tikina bibi e dodonu me okati ena kena vakataucokotaki na bulibuli ka ni rain i tamata Lotu Vakarisito me baleti vuravura?
3. Raica mada na ka e tukuna ko Ellen G. White: “Nai naki dina ni vuli oya me vakasukai lesu tale na tamata me uci koya na Kalou.” Na cava na kenai balebale? E vakaraitaka vakacava veikeda na vuli vakalotu ni Lotu Kavitu na vuna e dodonu me duidui kina main a rai nei vuravura me baleta na vuli?

